

RMK. I. 1033.

(Teljes)

Lebrecht von ...

... 1666.

RMK. I. 1033.

...
...
...

B2 ...

Liber ...

B. E. Kivvevőre Belevelő
a. lapján látható ^(háromdarabos) címer

Gyűjtemény régi neuretségi
címer, mely a Báthori
család is kapta a XVI.
század végétől. Mivel
azt nyomatta a be-
vevő, mert a Báthori-
család egyik tagjának
Báthori Mikály nek isapja.

Sp. 1925. márc. 3.

Harsányi György

x) Laid Esoma: Magyar
neuretségi címer. Bp. 1904.

T A C Z E L
T Ű K Ö R

AZ az

Oly rövid Tanítás, mely meg-
tanít arra: kicsodak erdemesek a' Sz:
Ministeriumra, s' kik nem; Ezen-ki-
vül. mint kellyen a' Tanítónak; az
Edgy. hazi tisztben, s' szolgálatban
magat viselni.

PREDICALTATOT.

A Debreceni Tractushan lévő, s' lako Pre-
dicatori Társaság előtt. Berettyó Uj Fehérvár
indicaltatot szent Partialis alkalmatosságával.
1666. elzindóben Bűj-mas havának. 31-dik
napján.

DEBRECENI JANOS.

A' R. Beöszörményi Ecclesianak. méltat-
lan s' edgyűgyű Lelki Pásztorá által.

Iskariósy
örvényi

Gusztáv
Lelki

ajándéka
Sp. 1910 febr. 4.

Harsányi György

DEBRECENBEN

Nyomtatott KARANCSI György által 1666.

A Tiszteletes, kegyes, és tudos férfinak,
NOGRADI MATYAS Uramnak:

A Tiszán innen lévő Magyar Országai Reformata Főelöltségeknek erdemes Püspökjének, a' Debreceni Tractusnak becsülletes Seniorának Bajoni Christus Jesus nyájának hűséges pásztorának, nékem kedves Komám Uramnak.

ISMET.

A' Debreceni Tractusban lévő s' Iako Ur Jesus munkájában serényen és hatzanosan munkálkodo fáradozo Christus hűséges szolgainak, az Urban kedves Atyámfainak s' szolgáló Társaimnak: T. Comáromi György, Báthori Mihály, és Krizbai György Urameknak Debreceni Prédikátoroknak. T. Martonfalvi György, és Dioszegi István Debreceni Mestereknek. T. Dioszegi Mátyás, Rápoti Mihály, Debreceni Cs: István, Debreceni K: Mihály, Debreceni István Kabai Préd: Ujfalusi Péter, Mándi János, Belteki András Urameknak &c.

ANNAK FELETTE.

Nemzetes és Tiszteletes ISA PETER Uramnak, Debrecen Városának edgyik becsülletes Tanácsbeli tudos Tanácsának, nékem Atyám helyet tisztelendő böcsülletes Uramnak.

TOVABBA.

Az Isten igéjében lelkemet gyönyörködtező R. Bőszörményi Polgári rendének; Nemes és vitéz

és vitezlő Nagy István, fő Hadnagy U. Szegedi István v. mastani becsülletes gazdájának Szép értelmű s' nyag experienciájú Zilizi János U. Kis Ferencz. Lovas István, Soldos János, es Fűstös János Uramnak. Szécsén Jakab v. Böcs Notariúsának: Oláh Gergely, Tsutor Mátyás, Kovács András, Szekerész Mátyás, János Deák, Szöcs János, Szabo Mátyás, Csizmadia János, Bácsi András, Ötvös István, Csanádi István, Sajgó János, és Biri Benedek Urameknak, Christus Jesusban izterelmesimnek, kegyes halgatoimnak.

VEGEZETRE.

Kegyes indulatu három Férfinak Szőlősi Péter, Szabo György, és Osgyán Mihály Urameknak, ajánlom s' dedicálom ez edgyű munkácskámot-

DEBRECENI IANOS.

A 2

TEXTUS

TEXTUS

2. Tim. 2. vers. 15.

Igyeközzel Istennek elötte kedves lenni, es oly munkas, ki meg ne szegyenüllyön, es ki igazan hasogassa az igazságnak beszédet.

Szent Pál Apostol, a' Titushoz írott levelének 2dik részében, a' 12-dik versben, három kiváltképpen való dolgot kíván mindnektül, hogy cselekedgyenek, tudni illik. 1. Hogy mértékletesen. 2. Igazán 3. Szentül s' jámborul éllyenek ez jelen való világon, mértékletesen magokra nézve; Igazán másokra nézve; Szentül s' jámborul Istenre nézve. *Elsőször* azért azt kívánja Szent Pál mindentül, hogy mértékletesen éllyen magára nézve, az az, sem ételben, sem italban, sem ruházatban modnélkül czifrálkodo, bujálkodo, és buborekolo ne legyen, a' minémü vala amaz Epulo gazdag. Luc. 16. 19. a' Baltasar király-is, Dan. 5. Ama Gazdag-is, kiről vagyon emlékezet sz. Luk. 12ben, a' 16. vers. Az Epicuræusok is Esa. 22. 12. 13. 14. *Másodszor* azt kívánja szent Pál mindentül, hogy

hogy igazán éllyen másokra nézve, az az kinek kinek a' mivel tartozik meg adgya, mint sz. Pál magyarázza Rom. 13. 7 a' kinek adoval ador: a' kinek vámmal vámot: a' kinek félelemmel félelmet: a' kinek tisztességgel tisztességet senkit hírében nevében, becsülletiben meg ne sércsen, mocsollyon, rágalmaz: zon, senkit erőszakrétellel meg ne nyomoricson, senkinek a' joért gonoszt ne fizessen, sőt a' gonoszt-is jóval győzze meg, mint Christus Urunk tanitya Matth. 5. 44. *Harmadszor* azt kívánja szent Pál mindentül, hogy szentül s' jámborul éllyen Istenére nézve, az az, szent életet éllyen, bünt ne tégyen, azzal Istenét ne haragicsa, és bolzoncsa, a' maga veszedelmére, és kárhozattára ne ingerellye, mint az első világ bélic Gen. 6. és egyebek fokak. De ha ezeket jól meg fontollyuk, és az Isten szolgainak életekkel, és állapotokkal egyben vettyük, azt találjuk, hogy ezeket Isten nagyobb gradusban, es mértékben kívánja ő tőlök: 1. hogy mértékletesen éllyenek magokra nézve, az az, mind ételben, mind italban s' mind ruházatban jozanok és mértékletesek, ne bujálkodok legyenek, mint Math. 3. 4. 2. Hogy igazán éllyenek másokra nézve, az az jo példák, és tükörök legyenek botránkozás nélkül való lelki isméréssel szolgállyanak, botránkozás nélkül való éllenyek, botránkoztató kövek ne legyenek, mint Act. 24. 16. 3. Hogy szentül s' jámborul

ról élyének Istenre nevé, az az, fegyhecs-
 lenek legyenek, szent életet kövessenek, min-
 denek felet Istennek tessenek, és azzal, ne ébe-
 rekkel kedveltessek, és szerettessek önnön ma-
 gokat, mint Tit. 1. 7. v. 9. Ímét a' mi lecz-
 kénben. A' melynek a' felsőb verfektül valo
 függését rövideden így érted. Ide fellyeb a'
 szent Pál Apostol, mint a' 14. és 16. &c. ver-
 meg tesszik, kíváltképpen valo intést részén
 Timotheushoz a' felől, hogy a' hamis tanitok
 közöt, tanítás közben fen forgo, haszontalan
 dolgok felől valo kérdéseket, kiáltásokat, tu-
 dakozásokat, és viszálykodásokat tiltja meg
 im ilyen tekintetekért: 1. Mert azok a' hal-
 gatoknak semmi haznokra nincsenek, az az,
 nem építik őket a' hitben, és szeretben,
 2. Mert azok a' halgatokat el fordították, az
 az, az igaz hittől, és az örök élettől el szakasz-
 tyák, a' miképpen cselekeznek ma a' Pápaság-
 ban, az Scotisták, Tomisták s' többek ez fe-
 lék. Itt azért a' mi leczkénben, inti szent
 Pál Timotheust arra, hogy a' hamis Tanitoknak
 nyomdokokat ne kövessék, hanem mindenek
 felet igyekezzenek Isten előtt kedves lenni &c.

*A' holot summásképpen szent Pál inti, nohat-
 eya, és serkengeti Timotheust arra, hogy az
 egyházi tisztben, hivatalban, mint s' hogy vi-
 sellye ő magát:*

RESZEI KETTŐ.

Az 1-ben vagyon az intés, e' szocskában:
 igyekezzél.

A' 2-ban

A' 2-ban vagyon a' dolog, a' melyre inti,
 A' mely három: 1. Hogy Isten előtt ked-
 ves legyen. 2. Oly munkás, ki meg ne sze-
 gyenüllyön. 3. Ki igazán hasogassa az igaz-
 ságnak beszédét.

MAGYARAZAT.

Hogy az igéket job modgyával megérthet-
 sük, ilyen három dolgokra kel figyelmez-
 nünk.

1. Miképpen teheti s' cselekedheti az a' Tanító,
 hogy Isten előtt kedves legyen? Először ha magát
 emberekkel nem kedvelteti, és szeretteseti, ha-
 nem mindenek felet Istennek akar tesszeni, a'
 szent Pál mondásaként: ha embereknek tetszeném
 Christus szolgája nem volnék. Gal. 1. 10. kedvel-
 teti pedig magát a' tanító az emberek előtt,
 im ilyen dolgok által:

1. A' tanításban s' beszédben valo czifra-
 ság, negédség és pipéskedés által, minémű
 amaz Iesuitai mázos, czikornya, méz beszéd
 a' mely ellen tanít szent Pál 1. Cor. I. 17. Sze-
 ledséggel, és alázatossággal kel az igét predikállani,
 nem festet füzet csiglandozato czifra beszédet által.

2. Hízlekedésével, ámirásával, hitegetésé-
 vel, bárányi szeledséghez, alázatossághoz ha-
 sonlo, külső tetterő maga viselésével, miné-
 műek amaz hamis Tanitok, kik felől szol Chri-
 stus Urunk. Math. 10. 16. Iuhoknak állzatibers
 járnak de belől ragadozo farkasok.

3. Az igazságnak kínem mondásával, ha-
 nem elhalgasásával, Midőn látsya a, népben
 A' 4 a' vét.

a° vétkei, de az ellen nem fenyegetőzik, dörög, és kiáltoz, hanem azt el fiktelli, vesztogli, és meg elzi, minéműekről szol Esais. cap. 56. 10. 11.

4. A. bűnösnek a° Gyülekezéiből, minden kedv, barátság, és anyaság nélkül való ki nem tiltásával, és rekesztésével. Maga olvasd meg mit mond sz. Pál azillyen felől 1. Cor. 5. 5.

5. Az emberekhez mod nélkül való maga bocsátásával, s° azzal lábaslag való ülésével, A° Tanitonak nem lévisnek, hanem gravisnak, Apostoli gravitással bironak kel lenni: ugyanint a° ki az ő Urának, a° Christusnak, méltóságát, és authoritassat előtte viselyle.

Másodszor cselekedheti a° Tanito, hogy Isten előtt kedves legyen. ha tisztit minden uton, modon ugy viseli, hogy eppitheffen. Eppithet pedig 1. Ha örömmel, jó keevel, vig szível, és szabad akaratból, s° nem kételenfégből canit. 2. Ha az Evangeliumot tisztán, igazán praedikállya. 3. Ha tisztiben hűségesen, és szorgalmatosan el jár. 4. Ha tudos lévén, a° sz-írásban tanult, hallot, látot, egy szóval olyan, a° ki tudgya hasogatni az igazságnak beszédét, mint szent Pál e° lecskében mondgya.

11. *Hogy hogy nem pírul, és szégyenül meg a° Tanito Isten előtt?* Ha munkás, és nem henyélő léfzen, a° hasát nem hizlallya, a° postillára (azt esztendőnként elől s° meg elől kezdvén) és a° mások irására csupán csak nem támaszkodik

kodik, hanem magátul-is a° mint lehet tanuló, canit, és mulkálkodik. Három képpen szokot pedig a° Tanito munkálkodni: 1. Előnyelve, és hészede által való tanításával. 2. Irásával. 3. Eletével, jó példa adásával, és istenes, kegyes maga viseletével, a° mit szájával mond, élete, erkölce azzal nem ellenkőzik. A° mit praedikál abban torkig nem ül, hogy reáne illyék ama közönséges mondas: *Rut doloz az, a° Tanitoban, mikor mást fed, s° maga torkig ül benne.*

2. *Ha tisztit nem viseli ugy mint béres.* Miképpen léfzen az? 1. Ha csak jövedelemért, haszonért, és bérért a° praedikatori tisztet nem viseli, egyébként sem tudván hogy el élni, hanem mint a° Varga a° Vargaság uran: a° Szabo, a° Szabóság után, ő - is a° praedikatorság után él, juxta illud vulgatum: *Desperatio facie Monachum.* 2. Ha világi szorgalmatosságra nem adgya magát, tudni illik nem szánt, vét, kalmárkodik, s° kereskediks° a° többi. Előtte viselvén Christus Urunk mondasát: *Senki nem szolgálhat két Urnak.* Matth. 6. 24. 3. Ha az üldözésnek idején a° nyájas el nem hadgy, és a° mellől maga el nem fut, és szalad: *Iste élet - is a° mellet kész le tenni.* Ioh. 11. 12.

3. *Ha hűséges szolgának találhatik, ugy mint a° ki az ő Uranak akarattyaat, minden szemelty valogatás nélkül mondgya, a° mi igaz el nem halgatya, a° bűnt meg nem elzi, hanem kiáltya: előtte viselven azt, a° mit mond Isten Ezek. 3. 17. 18. 19.* A 5. Ha szá-

4. Ha szamot adhat safarfagarul; mert a' miat p'ula meg amaz hamis safar, el tekozolvan Ura javait. Luc. 16. v. 3. Ugyan-is Isten a' Tanitokat safaroknak nevezi Tit. 1. 7. Ezert I. Mert a' mint hogy a' safarnak hivattatni kel a' safarfagra; mivel magatul senki tisztet nem vehet: ily a' Tanitonak a' Prædikatori tisztre.

2. Mert a' mint hogy az hivatalnak utanna, a' kulcsok es tarhazak rea bizattatnak a' safarra; ily a' Tanitora rea bizattatik I. Az Isten tarhaza, az az. Az Istennek titkai, mélyseges dolgai. es azoknak tudasi s' safarlasi.

2. Az Istennek kulcsa, az az. a' bünöknek meg oldasa, vagy meg kötefe. Mark. 16. 19.

3. Mert a' mit hogy a' safartul, az ő ura, bizonyos időben szamot szokot venni: ily Isten a' Tanitoktul. Ezech. 3. 18. 19. Luc. 16. 1. 2. 4. Mert a' mint hogy a' jo safart az ő Ura, minden jofzagan gondviselőve teszi es meg hiszi, mint Pharaoh Iosephet. Gen. 39. 4. ily a' Christus az anyaszentegyhazon az ő szolgait.

III. *Kicsoda hasogattya igazan az igazságnak beszéde?* Minek előtte erre meg felelnünk, kettőre kel meg latnunk. 1. Mit kel az igazságnak beszédén értenünk? A' szent irást. A' mellyet igazságnak beszédének nevez szent Pál, a' fabulakra, profana historiákra, emberi találmányokra, leleményekre, es a' hamis tanitoknak tanításokra nevez, a' mellyek hazugságnak beszéde. 2. *Micsoda érteik a' szent irásnak*
haso-

hasogatófán? A' szent irásnak magyarázása, fejtegetése, safarlása. A' holot hasonlatoságot véfzen szent Pál az Artyátul, a' ki az ő fiainak a' kenyereit szeletenként osztogattya: ily a' lelki Tanito az Istennek beszédét az ő halgatoinak safarollya: a' kit tanítani kel, tanitnya: a' kit feddeni, feddi: kit vigasztalni, vigasztallya: a' kit inteni inti. &c. Ezeket ily meg értven, az immár a' kérdés: *kicsoda magyarázza igazán a' szent irást?*

1. A' ki haszontalan nem disputál, a' szokon nem kapdos, szot nem szaporit, bő bezeddel az időt nem tölti, a' textust nem nyallya, kerüli, hanem a' veleén jár; miképpoh cselekeznek a' hamis tanitok, az ő bölcseségek mutogatására.

2. A' ki a' szent irást nem toldozza, foldozza: nem huzza, vonnya, ficsárja, kinozza, es gyötri a' szent Léleknek elmeje, es a' contextus ellen; Minénűek az ellenközö felek

A' kimeg gondollya mit szol, kinek szol, miképpen szol, es mennyit, mert ha ezek közzül edgyik el marad, a' tanítás helyes nem lézen.

4. A' ki a' felvett textust. 1. igazán magyarázza. 2. Semmi fabulakkal, profana historiakkal, emberi traditiokkal nem elegiti. 3. A' halgatoknak fok fele hasznaira, ugy mint vagy oktatására, vagy rőttenésére, vagy meggözésére vagy vigasztalására vagy intésére &c. szabja es alkalmaztatya.

5. A' ki a' szent irást erejében, nagy becsüllettel

lettel 1. Pet. 4. 11. és bátorfággal praedikállyá;
1. Thes. 2.

TANUSAG.

I. *A' lelki Tanitonak nem emberekkel, hanem Isten-
nelkel magát szeretetini, kedveltetini, és mindenek
felet Istennek kel neki tetszeni. Igyekezzelet Isten
előt kedves lenni.*

II. *A' lelki pásztornak nem abban kel munkálkodni,
és járadozni, hogy az emberek előt, hanem Isten
előt ne pirullyon, és szégenüllyön meg. Oly mun-
kás ki meg ne szégenüllyön, tudni illik
Isten előt.*

III. *A' szent irást semmi fabulákkal, profána hysto-
riákkal, és emberz traditsókkal, nem kel elegíteni.
Mert szent Pál e' leczkében, azt igazságnak
beszédének nevezi.*

VI. *Az egyházi szolgának, Tanitonak, olyannak kel
lenni, a' ki igazán, és idveffégesen tanithasson, a'
szent irást igazán hasogathassa, s' magyarázhassa.
E' tanulás e' leczkéből jó ki, eről-is be-
besélgetek bővebben. O K A I.*

*Az első véteit az Isten részéről, mely ez: mert
külömben a' Tanito, hűleges szolga, és követ
nem lézen, nem tudván az Ő Urának akarat-
tyát a' népnek meg mondani, és azt arra meg
tanítani, mit köveffen, s' mit távoztasson el;
Ennek felette mint kelteffék Isten ki jelentet
szent akaratya szerént szolgálni, és tisztelni
Mint csak e' világi követeknek példájokból e'
dolog szépen ki tetszik.*

*A' második véteit a' halgatok részéről, mely ez:
mert*

*mert külömben az halgatokat nem eppiti és
tanittya; sőt veszedelmében eji. Ugyan-is
vak hogy vezetne világralant, hanem mind
ketten a' veremben esnek, mint Christus U-
runk mödgya. Math. 15. 14. Luc. 6. 39. Hof. 4. 6.*

*A' harmadik véteit a' Tanito részéről: mely ez
mert külömben a' Tanito-is kárt val; Ugyan
is, akar tudatlanlaga, akar gondviseletlentége,
akar penig egyéb ehez hasonlo fogyatkozá-
sá miat, vesztizen el a' bűnös, de annak lelkét
Isten tulajdon csak az Ő tenyeréből kívánnyá
elő Ezech. 4. 17. 18. 19.*

HASZNAI.

*I. Oktatim ezekre. 1. Tudósnak kel hát len-
ni a' Tanitonak: ugy mint a' ki tudgya hitit és
vallalat; tudgya az ellenkezőket czafolni. Tit. 1.
9. Tudgyon igazán, és idveffégesse tanítani. 2.
Nem mindé ember lehet lelki Tanito, oka ez:
mert nem minden ember vagyon ezzel az a-
jándékkal fel ékesítettvén, hogy tudni illik
igazán, és idveffégesen tanithasson. 3. Csak
a' szent irást kel praedikállani, mert a' tanito
igy tanit igazán, és idveffégesen, ha a' szent
irást a' mely igazságnak beszéde, hasogattya, és
magyarázza. 4. A' halgatokat minden félelem
és személy válogatás nélkül meg kel feddeni
vagy haraguszni meg, vagy nem érette. 1.
Mert az Ő néki bőreben jár, és tisztiz szerént Ő
ezzel tartozik. Ezech. 3. 17. 2. Mert így ta-
nithat idveffégesen a' Tanito 5. Egymás fe-
retőknek, jó pelda adoknak, s' nem botrán-
kozta-*

kozatoknak kel hát lenniök a' tanitoknak, mert különben idvéflegesen nem tanithatnak; mivel benne meg botránkoznak, és csak azt mondgyák: hogy ne lennének mi illyenek s' amollianok, há a' Tanitok - is olyanok.

II. *Retenti ez a' tudomány*, az olyan Tanitokat, a' kik igazan és idvéflegesen nem tanítanak. *kisodak azok?*

1. Illyenek a' gyengek, tudatlanok, és alkalmatlanok, ákik nem hogy a' szent irást igazan halogathatnak; s' magyarázhatnak. de csak olvasniis alig tudnak.

2. A' kik hasontalan disputálnak, szót szaporítanak textus körül, nem annak velein járnak.

3. A' szent irást csigazzak, és azt a' szene Lélek elmeje, s' a' contextus ellen, mindenre fásarják.

4. Illyenek az hystoriázok és fabulázok.

5. A' kik a' hálgatokat, minden félelem nélkül meg nem feddik dorgallyak a' bűn ellen nem kiáltoznak, felvén azon hogy ki esnek. Maga csak a' Tanito tisztiben járjon el, és hitinek feiellyen meg, ha Isten ügye mellett szenyved, soha a' fárban nem marad, hanem csuda képpen Isten gondgyát viseli.

6. A' kik szeretet nélkül valok, versenyefek czivodok, egyet nem értők, kik az Isten székiben egy mást praedikállyák, mocskollyák, a' köz nép előtt egy mást szollyák, s' el arullyák.

Mondasz

Mondasz: Isten győzné azokat el küvetni, a' miket beszélesz, mind itt, s' oda fellyeb; sz, Pál nem olyan volt mint mi, meg - is azt mongya, 2. Cor. 2. 16. ezekre kicsoda alkalmas? F. ugy vagyon hogy magatul bizonyára senki sem; de Isten, ki az embert erre a' sullyos, bajos, gondos tiszre hija, elégséges erőt - is ad, és szolgáltat nékie: csak hogy im ez ketőt előtte viselje: *ora & labora* az az, könyörögjön és munkálkodgyék.

Elsőszor könyörögjön, hogy Isten tanítsa meg őtet. 1. Könyörgeni. 2. Praedikálni. Luc. 11. 1.

Másodszor. Munkálkodgyék. *Miképpen?* 1. A' szent irást olvasván szüntelen, elől s' meg elől kézdvén azt, 2. Arról elmelkedvén, s' gondolkodván éjel és nappal, le fektedben fel költödben, és tellyes életedben. Psal. 2. 3. 3. Ha mi nehezség akad a' szent irásban elődben, mellyet nem erthetz, annak meg tudására jó és hasznos comentariufokat szerezvén; ha különben nem, marhadat, fegyveredet, buzadot is el advan. annak mégis szerit tevéen. Ha így is el nem igazodhatol, a' naladnal tudossabbakat meg keressed és azok jó karban hadnak tegedet. *Nam discere non pudet est, sed pudet est discere nolle.* 4. A' domesticum exercitiumot el nem mulatván, hanem reggel, delben, estve, valamikor érkezel, abban gyakorolván remagadat. 5. Szorgalmatossan tanítván; Mert a' ki tanit, tanul az. 6. Csupán csak

csak a' mások irására nem támaszkodván, hanem magadtul - is koholván valamit.

Mondasz: A' mire érkezem örömeft meg cselekedzem, s' a' mint én tū am lehet. Isten sem kíván többet annál? F. Töbre érkezhetsz nál szokszor, de ugyan nem cselekedsz: 1. Mert restelled. Ettől vagy az, hogy sokszor ragadod a' Bibliát, fel még az Isten székiben perditesz valamit, ama mondás szerént: *Eae satis populo; quoquomodo fiat,* 2. Mert e' világi szorgalmatosság mulattatya el veled. 3. Mert immár eleget irtanak, csak azokra támaszkodol, s' a' másokra bizol. 4. Mert magad - is eleget irtál azt mondod, meg éred azzal holtig, ha többet nem irsz - is. Mert együt - is el lakol esztendeig, másut - is addig *& sic consequenter,* Innen vagyon ama köz beszéd; hogy a' Páplág két, vagy három esztendeig csak nehéz; de bizony holtodig ha szintén ezer esztendeig elhetnél - is: ha annál tudosabb vagy - is: ha jó lelki ismerettel akarasz tisztednek meg felelni.

Kerded: Mit itelsz az olyan Tanítok felől, a' kik mod' nélkül gyengék, tudományok nincsen, a' Deaki nyelvet csak valami részént is nem értik; sőt a' Magyar Biblia - is jól nem olvashattak; és a' mások irásával - is igazán s' helyesen élni nem tudnak? Azt itelem, ha valahol ilyenek találhatnának, hogy nem erdemetek a' szent ministeriumra. 1. Mert a' mint a' Tanuság tartya, és Sz: Pál - is e' leczkeben mondgya, igazán s' idvéssé-
gef-

gessen nem taníthatnak; mivel a' szent irás igazán nem fogathatták s' magyarázhatták. 2. Mert a' deák tudomány a' Deaki könyvekben vagy n be foglalva; Azere a' ki a' Deaki nyelvet nem tudgya, a' magának tudományt nem szerzhet, s' másokat is nem építhet.

Mondasz: Kicsiny Ecclesiákban küldik azokat, az hol eleget lehetnek? F: színten ot kívánatuk a' tudos Tanító leg inkább, az hol az Halgatók leg gyengébbek s' tudatlanabbak. Ugyan - is, a' mint szoktak mondani: nem kell az egésznek az erősség, hanem a' beteg sükködjék a' nélkül.

Mondasz: Mert nem mennek a' tudosok olyan Falvakokban? el kellene menni, ha ilyen küldés az helyekben vilogarat nem jó tenni: csak a' nagy koncra mindenkor nem kel vigyazni.

Mondasz: Ugyan, meg' a' job, hogy az olyan Kicsiny Ecclesiákban legyen valaki ha színten alkalmas - is, mint senki sem. F: nem job, lob nem tenni, mint lenni. Oka ez 3. mert ezeket nagyobb vaklagban, sértéségben, és veszedelemben ejti. Oszon, job volna egy' néhány Falunak magokat egyben csatlani, és megszeccskere' is, ha csak vasár naponként is, tudos Tanító alá járni, mint sem ilyet tartani.

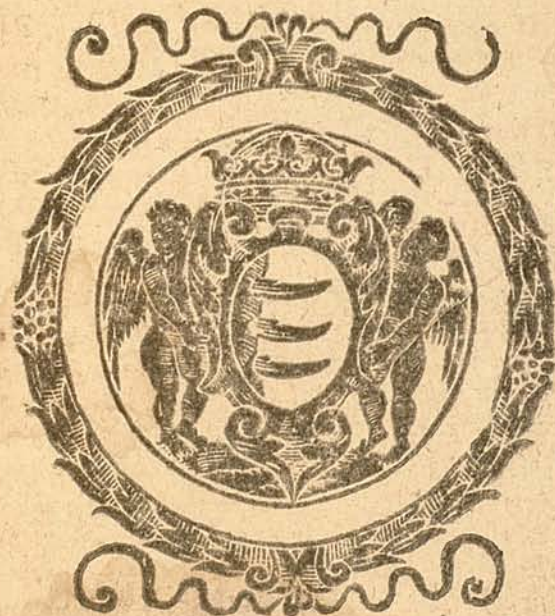
Mondasz: Lam felejt az tanítad, esítávan a' szent. Pál mondasz: 2. Cor. 2. 15. hogy a' kit Isten erre a' szűlyes tisztet hi, éleg léget is erre ad neki. F: 1. nem kell ezt közönségesen minden emberetől érteni mert így minden ember Pre-
dikator

dicator lehetne. 2. A' kiket Isten erre a' rászere hi, azoknak tartozik elegyeses erős szolgálattal; De nem mindeneket hi, még a' Tanítók között is; sed ut dicit solus: *Desperatio facit monachum*. Ugyan is, ki szabobul, ki katonabul, ki Ujvar. birobul &c. leszen Prædicatorrá fok. Ezeknek mindeniknek nincsen Istenül arra való hivatala. 3. Magokban is, ineptum organomok ezek között sokak Mert igaz ama mondas; *Nem minden borból leszen borotva.*

III. Inti a' tudomány a' Tanítókat arra: I. Hogy könyörögjenek Istennek azért, hogy tegye őket erre a' szent munkára alkalmasokká. 2. Hogy munkálkodgyanak. *Méikeppen!* A' fellyül meg irt módok szerint. Ezen kívül tartanak a' Tanítók im e' következendőkre: I. Hogy alázatossággal, és szelédfeleggel ne kerkedféleggel Prædicalliak az igét. 2. Ne annyira a' czifra beszédre, mint a' dologra, és épületre vigyazzanak. 3. Minden dologban rendesek legyenek, hogy epitheffenek. 1. Cor. 4. 40. Mindenek okesen és rendesen legyenek az Ecclesiában. 4. Tanulmányok, és tanítsanak, hogy meg ne szégyénylenek. 5. Is tákarak és példaadok legyenek: a' mit feddenek, olyanok ne legyenek; mert a' mit Tanító epit tanításával; életével, ha rossz maga viselésű leszen, azt mind el bont hatya. Ide járul az, hogy a' tanító többet eppit jó maga vise életével, életével, és erkölcsével, mins tanításával.

IV. Vigaz

IV. Vigaztatának az olyan Tanítók, a' kik igazán, és idveffélegesen tanítanak. 1. Mert azok Isten előkedvesek. 2. Mert azok meg nem pirulnak, és szégyenülnek. 3. Mert örvendetes sentenciát fognak hallani, az iudicetnek napján, az ő Uroktul az Ur Iesus Christustul. Math. 25. 21. *Ist vagyon jamber és hű szolgálom, kevesen voltak hív, sokra bíztak ez menny-bé a' te Uradnak örömbe. AMEN!*

B 2

PRED

Isten! a' mi sok és számtalan bűneinkért, egye kiáltis
 gonosz cselekedeteinkért, a' felső bírálnak szíveidben,
 feleltetgen meg sanyargattal; mert ugyan is, Országunk
 nak nagy részei tőlünk el vedted. Idegeneknek átad,
 koronákat földhöz verted, és nemzetiségünk, majd
 mind színtlen a' Sida nemzetiség. a' világnak nagy
 szegelyére el szelvezted, gyalozalossá, és szankcio-
 tessé tötted; mind azon által akadik tellyességgel az
 Evangéliumnak faklyáját köztünk el nem álltad, hanem
 tündököltetted. Bennünket is szerelmünkben, neha sok
 félelmek, vattégek eijeli nappali nyugtalanlanságok
 által; mind azon által ennyi országos indulások, sarm
 ver ostások, és fegyver. zörgések közös is, el nem
 hadtal gondviselésednek harján közül kö nem vortat-
 tel. a' mi veánk fenekedő s' egyarkado, lelki testi
 ellenségeinknek torkokban, ragadományul és praadásul,
 ki nem adtal; hanem mind ez idejiglen a'nyi kep-
 pen a' te dicsőffegedre a' penetenis tartásnak jó ré-
 menysége által, szentvedhető egessegekben, esendessegekben,
 bekességben meg tartottal, és marasztaltal. De Oh
 mi zoromba vakmerő, nagy balaadatlan bűnös embe-
 rek? nem tudjuk Felfogadnak ebbeli jó akaratnyal,
 és szíves szeretetist meg köszönni, s' halando szívvel ven-
 ni. Ugyan is a' mi tegedet a' te ki jelentet szent aká-
 ratod szeretet nem tisztelünk. a' te képedes veselő Pro-
 phetsaszolgaidat illendő képpen meg nem búcsúlljuk, kü-
 ső áldomásföldal is nemjöl, hanem gonoszul, borsúsággodra
 olunk. A' mellyekere meg érdemlenek, hogy szent
 igednek kenyereit meg faszjanal, közinkben lelki ekse-
 get, színtjülagos bocsátanál; úgy hogy el bujdosnánk
 edyik tengertől fogvan a' másik tengerig, és

a' mi

a' mi lelkeinknek vizsgálást ne találunk. Meg em-
 demlenő, hogy Or-allak, Lelki Tanítónk nekül hado-
 nal, előbbeni kavomi tudatlanságunkra vizsgál borsar-
 tanal. De korunk tegedet, ab meg sero bűnösökön
 könyörülő szent Isten? ne bűnös minket a' mi bűnünk
 szerins, ne szíves minkünk a' mi a'lnok agink szerint, és
 ebbeli bidegsegünket, engedestenségünket és meg terbe-
 estenságunket ne tekinesed; sőt inkább orgalmassággodtal
 környekez meg bennünket. Legy irgalmas, legy ke-
 gyelmes minkünk, és a' mi bűneinket enged meg,
 Mistan is edes Istenünk, melhorzajjal le hallans mi kö-
 ztünkben, szeressed a' mi Gyülekezeteinket, és kedvel
 tyed, kik, mi te szolgálod, a, te nevedben, ide ez
 helyre egyben-gyülekezünk, az Anyaszentesgyháznak
 javára, hasznára, és előmentere tartozó dolgoknak igaz-
 gaságra, és abban s' a' körül leve fogvaikozásoknak
 meg orvoslására. Adgyad belenk szent lelkeidet, a'
 melly által birj és igazgas minket minden jora, miso-
 den igazságra. Ugyan ezen te szent Lelked által,
 foglaly egeszlen bennünket te megadnak, munkalkod-
 gyal ellyan fogantatossan mi bennünk, hogy a' te eles
 ado szent igedet, ne csak magunk mutatásabul, és
 szokasbul, hanem helyelmeccséggel, s' nagy lelki buz-
 gósággal halgatbassuk, imulbassuk, és a' mi elotunket
 s, szerins is rendelbessük. Amen? Mi Atyánk Or

RMK. I. 1033.

Sebreceni János:
Az erl Tüör
Sebrecen, 1666.

Teljes.

Emüöl ez a második
példány.

M. Benne van a
Gushkeled-Báthori
newség címere
(három bal farsfog.)